

SjømatNorge

Årsmelding 2023

Om Sjømat Norge

Sjømat Norge er en landsomfattende bransje- og arbeidsgiverforening som er tilknyttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Sjømat Norge Service er en del av Sjømat Norge. Sjømat Norge har hovedkontor i Næringslivets Hus i Oslo og kontorer i Bergen, Ålesund, Trondheim og Tromsø.

Sjømat Norge representerer en stadig større del av den samlede sjømatnæringen. Ved utgangen av 2023 hadde Sjømat Norge 920 medlemsbedrifter, hvor en del av disse inngår i konsern. Dette gjør Sjømat Norge til landets klart største organisasjon innenfor marine næringer, noe som gir tyngde og gjennomslagskraft. I sum har medlemsbedriftene i Sjømat Norge om lag 21 000 arbeidstakere.

Sjømat Norge representerer hele verdikjeden fra fjord til bord i norsk sjømatnæring. I havbrukssektoren dekker Sjømat Norge marine fôrråvarer via fôr og havbruk til marked, samt selskaper som selger tjenester og produkter til havbruksnæringen. Blant disse inngår havbruksrederier, produsenter av utstyr, tjenesteleverandører og selskaper innen miljø- og veterinærtjenester. I fangstbasert sektor dekker Sjømat Norge bedrifter fra kaikanten og ut til markedet. Sjømat Norge organiserer også bedrifter som produserer marine ingredienser til næringsmidler.

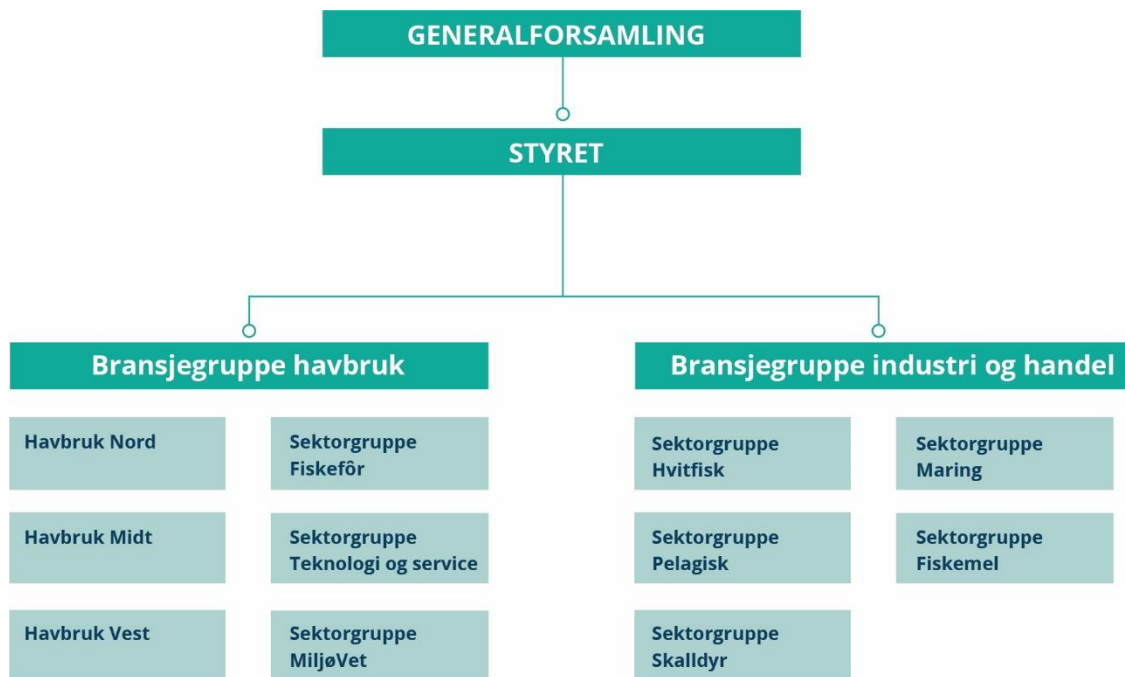
Sjømat Norges vedtekter er å finne på våre hjemmesider.

Sentrale tall 2017-2023:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Medlemsbedrifter	550	600	670	770	800	840	920
Årsverk i medlemsbedriftene	ca. 12 500	ca. 14 000	ca. 14 300	Ca. 16 000	Ca. 18 500	Ca. 20 000	Ca. 21 000
Antall møter i styret	15	10	12	14	14	25	22
Behandlede saker i styret *	81/27	63/26	74/30	61/32	89/45	98/39	109
Antall møter i bransjegruppene	14	14	12	25	17	19	19
Behandlede saker i bransjegruppene	100	87	85	129	104	94	117
Ansatte i administrasjonen	21	22	24	27	25	27	26
Sykefravær i adm.	1,4 %	2,6 %	0,4%	0,3%	1,2%	1,9%	1,7%

*) Styresaker for Sjømat Norge og Sjømat Norge Service. Styret i Sjømat Norge Service er sammenfallende med styret i Sjømat Norge og møtene avvikles parallelt.

Tillitsvalgte organer

Administrasjonen planlegger og gjennomfører det næringspolitiske arbeidet i samråd og samarbeid med de tillitsvalgte. Sjømat Norges strategier forankres bredt gjennom organisasjonsarbeidet i de tillitsvalgte organer. I tillegg gjennomføres det i løpet av året både regionale, bransjebestemte og tematiske medlemsmøter.

Mellom generalforsamlingene er styret øverste besluttsende organ i Sjømat Norge. Bransjegruppene for henholdsvis havbruk- og industrisektoren er de viktigste rådgivende organene for styret. Bransjene har også egne sektorgrupper.

Innenfor havbruk er det tre regionlag for havbruksbedriftene samt sektorgrupper for fiskefôr, teknologi og service og miljø- og veterinærtjenester (MiljøVet). I tillegg er det faggrupper for sektorer som ikke har en naturlig plass i sektorgruppene eller i Bransjegruppe havbruk. Det er faggrupper for marinfisk-oppdrett, eksponert havbruk, digitalisering og havbruk til havs (HtH). Sistnevnte faggruppe samarbeider også med NHO.

Innenfor industri og handel er det sektorgrupper for hvitfisk, pelagisk, skalldyr, fiskemel og marine ingredienser.

Sjømat Norge er representert med tillitsvalgte i NHO. Fredd Wilsgård er varamedlem i NHOs styre. I tillegg har Sjømat Norge én fast representant i NHOs representantskap og tre representanter i NHOs generalforsamling. I representantskapet sitter Gunnar Haagensen og i generalforsamlingen Helge Singelstad, Øyvind Oaland og Inger-Marie Sperre.

Styrets arbeid

Sjømat Norges styre har både i 2022 og 2023 hatt høyere aktivitet, og hyppigere møter enn normalt. Økningen i antallet styremøter henger tett sammen med prosessene rundt innføring av grunnrenteskatt.

Styret i Sjømat Norge har i beretningsåret også behandlet hvordan forholdet til underliggende organ skal fungere. Det er tydeliggjort at Sjømat Norge har ett styre, og at de underliggende bransjegrupper, sektorgrupper og faggrupper er rådgivende ovenfor styret.

Internt strategiarbeid

Styret i Sjømat Norge igangsatte før sommeren en intern prosess for å spisse Sjømat Norges arbeid. Målet er å sikre at det avsettes tilstrekkelige ressurser til de arbeidsområdene hvor medlemmene ønsker størst måloppnåelse.

Styret har pekt ut følgende seks arbeidsområder/mål:

1. Sjømatnæringen skal ha et omdømme som bidrar til nasjonal stolthet og politisk kapital som gir gjennomslag.
2. Stabilt, konkurransedyktig og forutsigbart skatte- og avgiftsnivå som sikrer flere lønnsomme arbeidsplasser og investeringer.
3. Forenklet, enhetlig og kunnskapsbasert forvaltning som legger til rette for økt matproduksjon og jobbskaping.
4. Handelspolitisk fokus i matpolitikken og utenrikspolitikken som styrker arbeidet med inngåelse av handelsavtaler og arbeidet med tariffære og ikke-tariffære handelshindringer.
5. Førstehåndshandelen i villfisknæringen skal bli mer balansert, samt sikre fiskeindustrien mer stabil råvaretilgang.
6. Sjømatproduksjon skal ha fortrinnsrett i sjømatproduktive sjøareal.

Frem mot sommeren 2024 ønsker styret at det innenfor disse områdene skal identifiseres konkrete tiltak som gis nødvendige ressurser.

2023 i sjømatnæringen

Eksternt relasjonsarbeid og alliansebygging.....	5
Deltagelse i internasjonale organisasjoner.....	5
Likestilling i Sjømatnæringen.....	6
Tariffoppgjøret 2023.....	6
Forhandlingene LO/YS – NHO.....	6
Sjøfartstariffene.....	7
Saker for Arbeidsretten.....	7
Tvist om Overenskomst for service- og flerbruksfartøy – Rederi eid av havbruksselskap.....	7
Tvist om Overenskomst for service- og flerbruksfartøy – Dykking.....	7
Vernelovgivning og tilsyn på servicefartøy med dykkervirksomhet.....	8
Skattepolitikken.....	8
Skattlegging av havbruksnæringen.....	8
Norges sjømatråd AS og Sjømat Norges policy for felles markedstiltak.....	9
Markedsadgang.....	10
Samferdsel.....	11
Totalberedskapskommisjonen.....	12
Oppfølging av bærekraftmålene i Sjømat 2030.....	13
Matsvinn.....	14
#MerAv og samarbeid for økt sjømatkonsum.....	14
Industriutslippsdirektivet.....	15
Fiskeriforhandlinger med andre stater.....	16
Råstofftilgang.....	16
Kvotemelding 2.0.....	17
Arbeids- og ressurskriminalitet.....	17
Digitalisering.....	17
Gjennomføring av EUs dyrehelselov (DHL) i Norge.....	18
Fiskevelferd.....	18
Biosikkerhet.....	19
Havbruksutvalget.....	20
Stamfiskutvalget.....	20
Havbruk til havs.....	21
Rammevilkår for rederiene.....	21

Eksternt relasjonsarbeid og alliansebygging

Sjømat Norge har en sentral oppgave i å fremme medlemmenes interesser og bidra til gode rammebetingelser. For å formidle kunnskap om næringen, hvilke utfordringer næringen møter og hvilke behov og ambisjoner de ulike sektorene har for utvikling, matproduksjon, verdiskaping og sysselsetting, er det nødvendig med bred kontakt med politiske miljøer, forvaltning og andre aktører. Sjømat Norge avgir hørings svar til relevante saker regjeringen sender på høring samt deltar i relevante høringer på Stortinget og møter med politisk ledelse i ulike departement om aktuelle saksområder, i tillegg til møter med politikere regionalt og lokalt. Både administrasjon og tillitsvalgte er involvert i dette arbeidet.

Sjømat Norge er en viktig stemme innad i NHO, som igjen er en toneangivende stemme i den offentlige debatten. Samarbeidet med NHO sentralt og de øvrige landsforeningene er sterkt. I 2023 har Sjømat Norge også videreført dialogen med sentrale samfunnsaktører som miljøbevegelsen, dyrevernere og forskningsinstitusjoner.

Sjømat Norge har hatt et godt samarbeid med flere av de største arbeidstakerorganisasjonene i næringspolitiske saker. Dette skjer både direkte med våre parter i arbeidslivet, og via samarbeidsinitiativet Biomarint Forum.

Sjømat Norge samarbeider godt med andre næringsorganisasjoner. Det er etablert felles arenaer både for toppledere og kommunikasjonsmedarbeidere i form av blant annet ambassadørkorps. Dette er gjort for å styrke koordineringen av omdømmearbeidet i saker hvor organisasjonene og næringen har felles interesser. Omdømmeundersøkelser viser at en stor andel av befolkningen har manglende kunnskap om sjømatnæringen. Derfor er kunnskapsbygging og informasjonsdeling en viktig del av arbeidet for å sikre satsning på sjømatnæringen i Norge.

Deltagelse i internasjonale organisasjoner

På europeisk nivå deltar Sjømat Norge som eneste norske næringsorganisasjon i de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP, EFFOP og AIPCE-CEP), noe som gir god mulighet til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Dette arbeidet blir stadig viktigere når det gjelder regelverksutvikling siden beslutningene tas i Brüssel, og norske posisjoner styrkes når de støttes av flere aktører.

- FEFAC (The European Feed Manufacturers' Federation) er den europeiske organisasjonen for fôrprodusenter.
- Arbeidet i FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for Sjømat Norge. Tor Anders Elvegård er visepresident i FEAP, mens Tor Eirik Homme er leder av "Commission for Cod, Large Trout and Salmon".
- European Fishmeal and Fish Oil Producers (EFFOP) er føderasjonen av nasjonale organisasjoner for produsenter av fiskemel og fiskeoljer.
- AIPCE-CEP (Association des industries de poisson de l'U.E) er den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. Sjømat Norge deltar i AIPCEs styremøter og i relevante faggrupper (særlig innenfor miljø, matregelverket og handel).

Sjømat Norge har i tillegg en sentral posisjon i den globale organisasjonen International Salmon Farmers Association (ISFA), hvor interesseorganisasjoner for atlantisk laks deltar og hvor Trond Davidsen i Sjømat Norge siden 2012 har stått for sekretariat og lederverv. Ledervervet og sekretariatet ble i beretningsåret overtatt av Jon Arne Grøttum, direktør havbruk i Sjømat Norge.

Likestilling i Sjømatnæringen

Sjømat Norges styre har anmodet valgkomiteen om å vie økt oppmerksomhet på god kjønnsfordeling i alle tillitsvalgte organ. Sjømat Norges styre består av 4 kvinner og 6 menn. 1. vararepresentant som møter fast i styremøtene er kvinne, og øvrige vara er 1 kvinne og 1 mann. I Bransjegruppe industri og handel er 3 av 11 medlemmer kvinner og i Bransjegruppe havbruk er 5 av 12 medlemmer kvinner. I Sjømat Norges ledelse og administrasjon er det god kjønnsfordeling, med overvekt av kvinner. Organisasjonen har fortsatt behov for å løfte frem flere kvinner i underliggende organer, og har et generelt fokus på å rekruttere flere unge tillitsvalgte inn i organisasjonen.

Tillitsvalgte og ansatte i Sjømat Norge er bevisst på at det skal være god kjønnsbalanse blant innleiderne på organisasjonens arrangementer.

Sjømat Norge har sammen med Sjøfartsdirektoratet, Likestillings- og diskrimineringsforbundet, Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Norsk Sjømannsforbund, Pelagisk forening og Hun fisker, deltatt i et pilotprosjekt med fokus på å jobbe forebyggende mot trakassering i næringen, samt løfte likestillingsarbeidet.

Tariffoppgjøret 2023

Tariffavtalene inngås som hovedregel for to år av gangen. I motsetning til hovedoppgjøret i 2022, hvor samtlige av Sjømat Norges tariffavtaler ble revidert, var det i 2023 et såkalt mellomoppgjør. I mellomoppgjør forhandles det ikke om tariffavtaleteksten, men kun om et generelt lønnstillegg, med virkning fra andre avtaleår i den toårige tariffavtalen.

Forhandlingene LO/YS – NHO

Forhandlingene i mellomoppgjøret 2023 foregikk mellom LO/YS og NHO før påske, og endte med brudd. Oppgjøret gikk derfor til mekling. Det var et krevende oppgjør som følge av høy prisstigning og flere år med dårlig reallønnsutvikling for arbeidstakerne. Dette medførte høye lønnskrav. Samtidig hadde mange bedrifter opplevd en kostnadsøkning og det var ulik tåleevne blant bedriftene i forhold til hvor høye lønnstillegg som var akseptable.

Etter mekling på overtid søndag den 14. april ble det lagt frem en såkalt skisse fra Riksmekler. NHO godtok skissen, men LO/YS sa nei. Dermed var den første streiken i et mellomoppgjør siden krigen et faktum. I første omgang ble 24.000 arbeidstakere tatt ut i streik, men streiken ble etter hvert trappet opp, ved at flere bedrifter ble tatt ut. For Sjømat Norges del ble kun én bedrift tatt ut, men flere av våre bedrifter ble indirekte rammet, gjennom streik i andre bedrifter.

Streiken ble avsluttet den 20. april etter at LO/YS og NHO kom til enighet om en løsning. Resultatet ble et historisk høyt generelt tillegg på kr 7,50 til alle. Enkelte overenskomster fikk enda høyere generelle tillegg, men dette gjaldt ingen av Sjømat Norges overenskomster. Den økonomiske rammen for

oppgjøret var på 5,2 %. Som følge av streiken ble tilleggene gitt fra den 21. april, og ikke fra den 1. april, som er normalt ved mellomoppgjør.

Sjøfartstariffene

På sjøfartstariffene ble forhandlingene for hovedoppgjøret 2022 utsatt til januar 2023. Dette som følge av at oppjøret mellom Kystrederiene og sjømannsorganisasjonene først ble avklart i desember etter mekling, og at Sjømat Norge har hatt utskifting av fagansvarlig for dette området. Det ble i forhandlingene gitt et generelt lønnstillegg på 4,1 % på hyresatsene med virkning fra 1. september 2022. I tillegg ble det fremforhandlet endringer i tariffavtalenes bestemmelser om permisjon og kurskompensasjon, som innebærer at den samlede rammen for hovedoppgjøret 2022 ble ca. 4,4 %.

I forhandlingene med sjømannsorganisasjonene om mellomoppgjøret 2023, ble man enige om et generelt tillegg på grunnlønn og avledede satser på 5,2 % fra 1. september 2023.

Saker for Arbeidsretten

Twist om Overenskomst for service- og flerbruksfartøy – Rederi eid av havbruksselskap

Fellesforbundet har gjennom saker knyttet til havbruksselskapene Bolaks og Lingalaks hatt krav om at Havbruksoverenskomsten skal gjelde for sjøfolk i rederi eid av havbruksselskap. Videre har Fellesforbundet stevnet Sjømat Norge for Arbeidsretten, etter at de to selskapene har skilt ut driften av servicefartøy i egne selskap og benyttet overenskomst for service- og flerbruksfartøy på disse båtene. Sjømat Norge har hele tiden anført at det er adgang til dette, og at det ikke kan skilles mellom servicefartøyrederi eid henholdsvis av eksternt selskap og av havbruksselskap.

Fellesforbundet har tidligere trukket Bolaks-saken, slik at den ikke ble behandlet av Arbeidsretten. Det ble i uke 10 og 11 gjennomført utenrettslige forhandlinger mellom Fellesforbundet og Sjømat Norge i Lingalaks-saken. Enighet ble oppnådd 14. mars 2023. Resultatet ble at rederi eid av havbruksselskap, i likhet med andre rederi, kan benytte overenskomst for service- og flerbruksfartøy dersom arbeidet skjer fra fartøy og hovedbeskjeftigelsen er drift tilknyttet fartøyet. Sjømat Norge har dermed fått fullt medhold.

Twist om Overenskomst for service- og flerbruksfartøy – Dykking

Voldgiftsretten avgjorde i uke 50 sak mellom LO ved Industri Energi (IE) og NHO ved Sjømat Norge om dykking fra service- og flerbruksfartøy, og retten ga NHO og Sjømat Norge fullt og enstemmig medhold.

Spørsmålet i saken var om maritimt personell som utfører dykking i havbruksnæringen er omfattet av overenskomsten for service- og flerbruksfartøy mellom NHO/Sjømat Norge og LO/sjømannsorganisasjonene. IE, med LO i ryggen, mente at denne overenskomsten bare gjelder for dykking som skjer av og til i forbindelse med fartøyets drift, og at IE derfor kan kreve tariffavtale med Sjømat Norge. Voldgiftsretten kom til at overenskomsten for service- og flerbruksfartøy omfatter maritimt personell som utfører dykking, og at omfanget av dykkervirksomheten er uten betydning. Rederimedlemmer med denne type tjenester kan derfor fortsette med den tariffavtalen de benytter per i dag.

Hovedforhandling i saken ble gjennomført for Arbeidsretten 7.-11. november 2023. Selve avgjørelsen ble avsagt av en Voldgiftsrett. Partene avtalte en voldgiftsløsning fordi det etter hovedforhandling

fremkom at dommer oppnevnt av LO var inhabil. Voldgiftsrettens avgjørelse har virkning som en dom i Arbeidsretten, og er endelig og bindende mellom partene.

Vernelovgivning og tilsyn på servicefartøy med dykkervirksomhet

Stortinget har vedtatt endringer i arbeidsmiljøloven (aml.) om lovens anvendelse på dykkeroperasjoner, med ikrafttredelse 1. juli 2024.

I dag er sjøfolk på fartøy med dykkervirksomhet underlagt det maritime regelverket og det benyttes sjøturnus (1:1). Dersom arbeidstidsbestemmelsene i aml. skal gjelde for sjøfolk som er involvert i dykkeroperasjoner, vil det medføre komplikasjoner for driften av servicefartøy og negative virkninger for mange sjøfolk. Endringen vil også medføre svekket beredskap for havbruksselskapene. Sjømat Norge vil derfor arbeide for at den kommende forskriften under aml. inneholder unntaksbestemmelser for den som har sitt arbeid om bord på servicefartøy i havbruksnæringen.

Skattepolitikken

Skatteutvalget (NOU 2022:20 Et helhetlig skattesystem) ble lagt frem 19. desember 2022. Sjømat Norge avga vårt høringssvar på denne 23.03.2023. Sjømat Norge argumenterte mot den særnorske formueskatten, og tydeliggjorde vårt synspunkt på havbruksbeskatning, verdifastsettelsen på havbrukstillatelser og rederiskatten. Utvalget foreslo at det også måtte innføres skattlegging av andre grunnrentenæringer, og pekte blant annet på fiskeriene. Dette forslaget ble avvist av regjeringen ettersom regjeringen ønsker at grunnrenten skal komme kystsamfunnene til gode. Sjømat Norge støttet opp under regjeringens holdning, og viste til at det vil være bedre å styrke samfunnskontrakten gjennom økt bearbeiding i Norge. Vi viste til at dette også bør gjelde for havbruket.

Sjømat Norge har i beretningsåret vært tydelige på at skattepolitikken må endres slik at den legger til rette for økt norsk eierskap. Sjømatnæringen er preget av et sterkt nasjonalt og kystbasert eierskap som nå utfordres gjennom en særegen norsk skattlegging av norske eierskapsmiljø.

Skattlegging av havbruksnæringen

Regjeringen foreslo 28. september 2022 å innføre en kontantstrømbasert grunnrenteskatt på 40 %, 50 % økning i produksjonsavgiften samt en ny naturressursskatt på norsk havbruksnæring. Grunnrenteskatten ble foreslått gitt virkning fra 01.01.2023, flere dager før høringsfristens utløp og flere måneder før Stortinget fikk saken til behandling.

Konsekvensene av regjeringens forslag kunne observeres umiddelbart etter annonseringen:

1. Børsverdier for over 50 milliarder kroner forsvant fra Oslo børs. Internasjonale investorer, gründere, eiere og norske pensjonsfond og småsparere tapte store verdier.
2. 35 milliarder kroner i planlagte investeringer ble enten nedskalert, avlyst eller utsatt.

3. Flere mottok permitteringsvarsler.
4. Kontrakt-markedet for laks forsvant mer eller mindre helt som følge av regjeringens foreslåtte normpris.
5. Inntektene fra auksjonen av tillatelser for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret falt kraftig (cirka 4,5 milliarder kroner)
6. Flere tillatelser for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret ble ikke solgt.
7. Lakse- og ørretprodusentene har hatt mulighet for å kjøpe deler av veksten i fast pris fra staten. Dette salget ble gjennomført forut for regjeringens forslag. Vekst kjøpt til fastpris ble tilbakelevert ettersom det ikke lenger var regningssvarende.

Da proposisjonen omsider ble fremmet for Stortinget 28. mars 2023 var det tydelig at regjeringen ikke hadde lyttet til det store flertallet i høringsrunden som var negativ til hele eller deler av regjeringens forslag. Den eneste endringen av betydning var at den effektive skattesatsen var redusert fra 40 % til 35 %.

Sjømat Norge advarte Stortinget mot å vedta regjeringens foreslåtte skattemodell, da modellen ikke passer norsk havbruk og havbrukets verdikjede som skiller seg vesentlig fra de andre verdikjedene som er underlagt grunnrentebeskatning i Norge. Vi advarte også mot å gi skatten tilbakevirkende kraft og mot å ikke kompensere for historiske investeringer og risiko. Sjømat Norge pekte på at det ville bidra til å øke den politiske risikoen ved å gjøre investeringer i Norge; ikke bare i havbruket, men også i andre næringer.

Da grunnrenteskatten på havbruk ble vedtatt av et knappest mulig flertall (AP, SP, PF og V) i Stortinget 31. mai 2023 var det justeringer på det samlede skattetrykket (til 25 %) målt mot regjeringens opprinnelige høringsforslag. Problemene med innføring av skatt med tilbakevirkende kraft og innretningen på skatten ble imidlertid ikke rettet opp av Stortingets flertall. Høyre, Frp og KrF markerte at de var negative både til prosessen, og til manglende utredning av alternative skattemodeller. Styret i Sjømat Norge jobber derfor for å få til endringer i skatten etter neste Stortingsvalg.

Sjømat Norge har vært negativ til at det skal opprettes et prisråd som skal kunne vedta normpriser på laks. Vi har påpekt at laks er et langt mer komplisert produkt enn olje, og at dette også er lagt til grunn for gass. På tross av tydelige råd fra Sjømat Norge om ikke å nedsette et prisråd valgte regjeringen å nedsette et slikt råd. Regjeringen neglisjerte også Sjømat Norges forslag til kandidater til prisrådet.

Norges sjømatråd AS og Sjømat Norges policy for felles markedstiltak

Policy vedrørende Norges Sjømatråd AS (Sjømatrådet) er drøftet ved en rekke anledninger av styret i Sjømat Norge.

Det konstateres at Sjømat Norge ikke har lyktes med sin strategi gjennom flere år om at næringen skal ha den fulle styring med organisasjonen og at avgiftsnivå fastsettes iht. behov i markedet. Fortsatt er det slik at aktive næringsaktører er i mindretall i styret i Sjømatrådet. Av styrets ti medlemmer kan kun fire beskrives som aktive næringsaktører, og kun tre av disse er involvert direkte i salgs-/eksportaktiviteter – noe som er like mange som ansattrepresentanter i styret i Sjømatrådet.

Felles initiativ i 2021 med Norges Fiskerlag om at styreposisjoner bør bekles av aktive næringsutøvere er ikke lyttet til av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD); i stedet har departementet (generalforsamlingen) valgt å forlenge virketid for styret med to nye år fra 2023 til 2025.

Heller ikke innenfor markedsavgiftsnivåer har NFD valgt å lytte til næringen. Avgiften håndteres som en skatt, og myndighetene anser Sjømatrådet AS som et rent statlig foretagende. Tidligere signaler om at avgiftsnivåer skal settes i tråd med de behov næringen reelt har for felles markedsaktiviteter, blir sett bort fra. Dette skjedde senest i 2023 etter at Sjømat Norge og Sjømatbedriftene i fellesskap anmodet om redusert avgift for konvensjonell fra 0,75% til 0,5% - for øvrig et ønske som har vært målbært av konvensjonell sektor helt siden 1997 da konvensjonell sektor selv tok initiativ til midlertidig økt avgift for å løfte markedsinnsatsen.

Styret i Sjømat Norge fattet på tampen av 2023 et vedtak som gir retning for Sjømat Norges forhold til Sjømatrådet og fremtidige felles markedstiltak:

- *Sjømat Norge viser til at markedsavgiften oppleves som en skatt, og at nivå og bruk av inntektene fra markedsavgiften ikke er hensiktsmessig.*
- *Sjømat Norge skal fortsatt stå fast på at styret i Sjømatrådet skal bekles av aktive næringsutøvere samt at avgiftsnivåer skal være satt i tråd med næringas reelle behov.*
- *Det skal bygges en klarere strategi for å få gjennomslag for Sjømat Norges syn, og det skal jobbes enda mer målrettet politisk og kommunikasjonsmessig.*
- *Det skal kommuniseres tydelig både utad og overfor NFD at alternativet for Sjømat Norge er avvikling av Sjømatrådet.*
- *Det settes en deadline for evaluering og evt. nytt taktskifte. Dette er styreoppnevning i Sjømatrådet, dvs. sommeren 2025.*

Styret i Sjømat Norge har bedt administrasjonen om å legge frem en strategi for å oppnå de skisserte endringene.

Markedsadgang

Verdenshandelen preges i økende grad av proteksjonisme. Dette påvirker også handelen med sjømat. Mye av både Sjømat Norges og myndighetenes arbeid er derfor rettet mot å vedlikeholde, heller enn å forbedre, adgangen. Dette er et ressurskrevende arbeid, og påvirker i økende grad hvilke verdier som kan skapes i sjømatnæringen.

Det er urovekkende at nabolandene våre begrenser konkurransen om råstoffet gjennom direkte landinger. Storbritannia har i 2023 fulgt etter Færøyene og begrenser egen flåte fra å lande i utenlandsk havn.

På tampen av 2023 har Norge og EU fornyet avtalen om tollfrie importkvoter. Det er fortsatt uklart når kvotene iverksettes, og den årelange forsinkelsen i denne prosessen svekker muligheten for bearbeiding i Norge. Den nye kvoten på bearbeidet sild er romslig og vil på kort sikt gi økte eksportmuligheter. For makrell ble to av de tollfrie kvotene noe overraskende ikke videreført. EU var ikke villig til å videreføre kvoten på bl.a. makrellfilet, og begrunnet dette med uenigheten om forvaltningen av makrell i Nordsjøen. Vi ser en klar utvikling der det i handelspolitikken gjøres koplinger til andre politikkområder.

Sertifikatkravene til Storbritannia ble fastsatt i 2023. Fisk fra oppdrett, samt sild og makrell, må følges av helsesertifikat, mens øvrige fisk og skalldyr ikke får krav om helsesertifikat. Sjømat Norge har sammen med myndighetene gitt skriftlige tilbakemeldinger til britiske myndigheter, særlig knyttet til sertifikatkravet for sild og makrell.

Sjømat Norge arbeider med et langsiktig mål om å få på plass en økonomisk partnerskapsavtale (handelsavtale) med Japan. Store sjømatnasjoner som Chile, EU og Storbritannia har avtaler med Japan, noe som gradvis gir deres sjømatprodukter tollfri adgang til markedet, mens vår sjømat møter betydelig toll. Sjømat Norge var en del av næringslivsdelegasjonen, som fulgte statsminister og næringsminister under deres besøk i Japan i desember. Besøket var en fin anledning til å knytte kontakt med japanske sjømatorganisasjoner. Det er en viss motstand, særlig hos japanske fiskere, mot at Japan skal inngå en handelsavtale med Norge. Sammen med representanter fra Sjømatrådet, Fiskarlaget og Fiskebåt hadde vi møter med de japanske organisasjonene for fiske og industri.

Det er fortsatt en viss usikkerhet i handelen med Kina, og en rekke arter mangler adgang til det store kinesiske markedet. Godkjenningen for de fleste norske sjømatprodusenter er imidlertid nå på plass. For å forbedre relasjonene med kinesiske myndigheter sto Sjømat Norge som medarrangør ved bedriftsbesøk i Gratangen og Ibestad i august for den kinesiske ambassadøren til Norge.

Samferdsel

For sjømatnæringa er velfungerende logistikk-løsninger helt avgjørende for å sikre vareflyt og tilgang på personell. Sjømat Norge deltar derfor i flere målrettede aktiviteter for å sørge for at næringens rammevilkår er best mulig.

I flere år har Sjømat Norge vært én av partnerne i Godsalliansen, som har til formål å få mer gods over på båt og bane. Sjømatnæringa er en stor bruker av båttransport både for råvarer og for fryste og tilvirkede sjømatprodukter til markedet, men det er godt potensiale for i større grad å bruke båt til transport av ferdige varer.

Tog har de senere årene fått en svært sentral posisjon i transporten av sjømat til markedene. Både på Ofotbanen, Nordlandsbanen og Bergensbanen transporteres økende volumer sjømat. Årlig er det nå opp mot 400.000 tonn sjømat som går på norske skinner. En vesentlig hemsko for å øke godsframføringen på bane fra Narvik, hvor det i dag allerede transporteres mer enn 250.000 tonn sjømat, ligger i stadige problemer i det svenske jernbanenettet. Sjømat Norge deltar sammen med andre bransjer i prosjektet «Arctic Rail», som har til hensikt å forbedre godsfremføringen på svensk side.

Selv om det er en klar målsetning å flytte gods bort fra vei, så er veitransport helt avgjørende for deler av transportstrekningene. Å sørge for god veikvalitet, ikke minst på fylkesveinettet, har derfor vært en prioritert oppgave for Sjømat Norge. De siste årene er det gitt særskilte bevilgninger over samferdselsbudsjettet til såkalte nasjonale næringsveier, blant annet etter initiativ fra Sjømat Norge. I forhold til behovet er tilgjengelige rammer imidlertid altfor små.

Det ble i beretningsåret lagt frem anbefalinger fra konseptvalgutredninger (KVU) som er gjennomført for å kartlegge behovet for fremtidige investeringer i infrastrukturen i Nord-Norge. Anbefalingene fra KVU-ene om forbedring av vei og eksisterende jernbane samsvarer godt med de innspill til

forbedringer i infrastrukturen som Sjømat Norge har gitt gjennom flere år, både i forbindelse med de årlige forslag til statsbudsjetter og i forbindelse med Nasjonal Transportplan (NTP) -prosesser.

For neste NTP-periode, 2025-2036, har Sjømat Norge spilt inn at beredskapsspørsmål bør vies økt oppmerksomhet i fremtidige planer for samferdselsutbygging. Sjømatnæringa er helt avhengig av at det ikke oppstår flaskehalsar som stopper vareflyten.

Totalberedskapskommisjonen

Den regjeringsoppnevnte totalberedskapskommisjonen la i juni 2023 frem sine anbefalinger om totalberedskapen. Blant de områdene som ble gjennomgått var forsyningssikkerhet, næringslivets rolle i beredskapen, den akutte livreddende innsatsen fra nødetatene og redningstjenesten, helseberedskap, totalforsvaret og betydningen av internasjonalt beredskapssamarbeid.

Sjømat Norge ga underveis i prosessen innspill og deltok i møter med kommisjonen.

Det er viktig og positivt at sjømatproduksjon er definert som samfunnskritisk funksjon. Myndighetene bør videreføre denne posisjonen i all fremtidig politikk.

Matforsyning og mattilførsel er viktig både i en nasjonal og internasjonal sammenheng. Norge har en viktig rolle i europeisk og internasjonal matforsyning. På samme måte som det i dag er fokus på Norges rolle som leverandør av energi bør sjømatnæringas rolle på matområdet løftes. Norge er et sjømatkammer for nærmere 200 land, og forsyner verden med mer enn 40 millioner måltider hver dag. Det må aldri bli et mål å avvikle eller begrense internasjonal samhandling og handel. Tvert om vil dette kunne medføre problemer med mattilførselen for store befolkningsgrupper.

Erfaringene fra Covid-19 og den pågående krigen i Ukraina har frem til nå vært at internasjonal transport og handel har fungert i kriser. Det har vært viktig at ulike land har definert mat og også sjømat som samfunnskritisk funksjon. Det har bidratt til å sikre transport og også tilgang til arbeidskraft på tvers av grenser. Den største bekymringen på nåværende tidspunkt er ikke norsk tilgang på mat, men at fattigere land kan få problemer med mattilførselen.

Beredskap må også være på plass med tanke på natur-/klimatiske hendelser (ras, flom, skogbranner) og direkte menneskeskapte hendelser (terror, sabotasje, krig). Dette kan potensielt ramme hardt både gods- og personbefordring og kommunikasjon generelt. Stopper logistikken opp, stopper leveransene av sjømat til verden.

I forhold til totalberedskapen har sjømatnæringa stort potensiale til å spille en viktig rolle i tillegg til å være en sentral leverandør av matvarer; både med ressurser innen søk og redning, innen laboratoriekapasitet og innen farmasi besitter sjømatnæringa betydelig kompetanse og kapasitet som kan komme hele samfunnet til gode.

Sjømat Norge deltok på møte med landbruks- og matministeren hvor dette spørsmålet ble drøftet. Vi ga der innspill om viktigheten av at forsyningslinjene er internasjonale, og at Norge har en vesentlig egenproduksjon av mat. Regjeringen signaliserte at det blir egen sak fremlagt til Stortinget i løpet 2024.

Oppfølging av bærekraftmålene i Sjømat 2030

Sjømat Norge jobber aktivt for å vise at sjømatnæringen er en viktig del av det grønne skiftet. Med lavere grad av miljøpåvirkning kan man øke høstingen og produksjonen av klimavennlig sjømat og skape enda flere grønne arbeidsplasser i Norge. Med stabile og konkurransedyktige rammevilkår og riktig bruk av virkemiddelapparatet kan det oppnås økt bearbeiding av ressursene i Norge som igjen bidrar til sirkulærøkonomi. Riktige rammevilkår kan også gi bærekraftig vekst i havbruk, økt produksjon av fôringredienser med lave miljøavtrykk i Norge samt videreutvikling av en sterk norsk leverandørnæring.

Mål: Sjømatnæringen skal være en aktiv pådriver for økt bruk av miljøregnskap i hele verdikjeden som verktøy for dokumentasjon og som grunnlag for prioriteringer.

Sjømat Norge var med i utarbeidelsen av standardiserte regler for LCA-basert beregning av miljømessige fotavtrykk på produktnivå for fôr til matproduserende dyr (PEFCR Feed for food producing animals) i samarbeid med Europa-kommisjonen. Disse er under revisjon og Sjømat Norge deltar i arbeidet.

Sjømat Norge har siden 2019 i samarbeid med Europa-Kommisjonen ledet utarbeidelsen av LCA-baserte beregningsregler for marin fisk (både fangstbasert og oppdrettsbasert) (PEFCR Marine fish for human consumption). Kommisjonen har blitt forsinket med leveringen av bakgrunnsdata/ sekundærdata som er en forutsetning for ferdigstilling av PEFCR. Dette medfører at PEFCR Marine fish for human consumption ikke blir ferdigstilt for godkjenning av Kommisjonen før sommeren 2024.

En forutsetning for at det skal være praktisk mulig å beregne miljøfotavtrykk basert på LCA for sjømat med delvis "lange" og sammensatte verdikjeder, er at det må foreligge lett tilgjengelige data direkte fra leverandørene med relevant miljøinformasjon av god kvalitet eller fra databaser med relevante gjennomsnittstall som kan brukes dersom en aktør ikke kan eller vil bruke primærdata fra sin leverandørkjede. Sjømat Norge har også i 2023 arbeidet med videreutvikling av *Global Feed Lifecycle Assessment Institute* (GFLI) som ble etablert som en stiftelse i USA i 2019 med dette som formål. Sjømat Norge er med i styret i stiftelsen. Administrasjonen har base i Europa.

Mål: Havbruksnæringen skal innen 2030 redusere sine miljømessige fotavtrykk. Dette vil realiseres blant annet ved at en vesentlig andel av fiskefôret skal bestå av animalske og vegetabiliske biprodukter, insektprodukter og/eller produkter fra dyrking av mikroorganismer. Valg av råvarer til fôr skal være bærekraftig i forhold til sikring av artsmangfoldet, og i forhold til bevaring av regnskog og andre biotoper. Arter på lavere trofisk nivå, inkludert marine alger og dyre- og planteplankton, bør utgjøre en viktig andel av råvarene for sjømatproduksjon herunder fôr til bruk i akvakultur.

De marine ressursene skal forvaltes bærekraftig. Alle marine ressurser, herunder «nye» som hittil ikke har vært gjenstand for høsting, må forvaltes på en måte som legger til rette for stabil forsyning for industrialisering og verdiskaping under forutsetningen av at høstingen er miljømessig bærekraftig.

Siden erstatning av vegetabiliske næringsmidler med marint mel og olje bidrar til vesentlig reduksjon av fôrets fotavtrykk, arbeider Sjømat Norge med å legge til rette for et slikt skifte. En vesentlig endring til nye marine råvarer og råvarer basert på dyrking av insekter eller mikroorganismer, krever omfattende innovasjon og investeringer som forutsetter at det offentlige virkemiddelapparatet for bærekraftig utvikling legger til rette for risikoreduserende støtte til sjømatindustrien.

Det er viktig med støtte fra NGO'er på miljøsidan, og Sjømat Norge etablerte i 2020 sammen med Aker Biomarine, Biomar, Calanus, Cargill, Aquarius, MOWI Feed og Skretting en samarbeidsavtale med Bellona med dette som formål (Råvareløftet). I november 2022 ble *"Råvareløftets veikart og barrierestudier for nye fôrråvarer"* ferdigstilt og overlevert statsråd Skjæran. Råvareløftet ble avsluttet i 2023.

Regjeringen lanserte våren 2023 "Samfunnsoppdrag om bærekraftig fôr" som skal være et program for virkemiddelapparatet som skal bidra til bærekraftig utvikling på fôrområdet inkludert landbruksfôr.

Sjømat Norge vil i løpet av 2024 komme med en oppdatert visjon for sjømatnæringen frem mot 2035 – Sjømat 2035.

Matsvinn

I 2023 ble det nedsatt et Matsvinnutvalg under Miljødepartementet som skulle komme med forslag til lovreguleringer for å styrke Bransjeavtalen for matsvinn, og for å sikre at Norge når målet om 50 % reduksjon av matsvinn i alle ledd. Utvalgets flertall anbefalte å innføre krav om bl.a. aktsomhetsvurdering og donasjonsplikt for produsenter der det er fysisk mulig. Sjømat Norge var i et eget mindretall som pekte på at vi må lene oss på EU-regelverket for å unngå at det blir innført særnorske krav som ikke er proporsjonale.

Miljødirektoratet kom i 2023 med avklaringer om EU-rettsakter relatert til matavfall som betyr en ny norsk definisjon av matsvinn som tar utgangspunkt i matavfallsdefinisjonen. I EU ble det gjennomført nytt regelverk med mål om 10 % reduksjon av matavfall på produksjonsleddet. I tillegg vil EUs corporate sustainability rapporteringskrav bety at utvalgte virksomheter må rapportere på ressursutnyttelse og avfallshåndtering/generering.

Samlet betyr dette at bransjeavtalen for matsvinn skal reforhandles og det vil komme plikter gjennom EØS-regelverket på rapportering og reduksjonsmål.

I 2022 videreførte Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) Matsvinnprosjektet. Dette prosjektet går frem til 2025, og vil fortsatt støtte opp om sjømatnæringens arbeid med reduksjon av matsvinn.

#MerAv og samarbeid for økt sjømatkonsum

Innsatsområde 4 i intensjonsavtalen for et sunnere kosthold (MerAv), koordineres av Sjømat Norge (SN), Norges Frukt- og Grønnsaksgrossisters Forbund (NFGF) og Baker- og konditorbransjens Landsforening (BKLF). Målet er å øke konsumet av sjømat, frukt, bær og grønnsaker og grove kornprodukter med 20 % i den nye avtaleperioden 2022-2025. De koordinerende organisasjonene har i 2023 gjennomført månedlige «redaksjonsmøter», arrangert seminar og konkurranser.

Tross myndighetenes oppfordring om å spise mer sjømat, frukt, grønt og grovt har forbruket av fisk og sjømat gått ned over tid, og gikk også noe ned i 2022. Forbruket av fisk og sjømat var 13 prosent lavere i 2022 enn i 2015, og betydelig lavere enn kjøttforbruket.

Som et ledd i å øke innsatsen i #MerAv-aktivitetene har de koordinerende organisasjonene signert en samarbeidsavtale med Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG) om #MerAv-aktiviteter for perioden 2022–2025. Partene har gått inn med midler for å sikre fremdrift og utvikling i samarbeidet. Avtalen skal sikre en god gjennomføring av konkurransene #MerAv NM Sunn Mat i Farta, #MerAv NM Sunn Mat i Kantina samt #MerAv samarbeidet med Ungt Entreprenørskap (UE).

Status Ungt Entreprenørskap (UE) – Elevbedrifter og Spis #MerAv

Avtalen med UE gikk ut ved nyttår 2023, og da de ikke har greid å få med flere til å finansiere Spis #MerAv, er det sannsynlig at aktiviteten avsluttes. Det blir sett på om det er mulig å få til et alternativt arbeid opp mot denne aldersgruppen, men det er krevende med begrensede midler.

Vinner av #MerAv – NM Sunn Mat i Kantina

I årets konkurranse ble det delt ut første, andre og tredjeplass for enkeltstående kantiner og en kjedepreis. Kjedepreisen gikk til ISS Facility service som deltok med alle sine 500 kantiner.

1.plass gikk til Økern Portal, 4 service, 2. plass: ISS Nordea HQ og 3.plass: Treats

Det vil si at 175 000 måltider hver dag har vært litt sunnere. Det har positiv påvirkning på folkehelsen. Nivået har vært svært høyt og det er veldig gledelig å se hva kantinene på pallen har gjort av ekstra innsats i konkurranseperioden for å fremme MerAv-råvarene. Konkurransen blir videreført og utvidet for 2024.

Sunn mat i farta

Konkurransen blir avvirket på grunn av liten interesse. OFG tar tilbake "NM Sunn mat i farta" og står fritt til å etablere en konkurranse på egenhånd. OFG skal ikke benytte #Merav-logoen til en slik konkurranse.

Sjømat Norge jobber aktivt med å få opp kunnskapsnivået om sjømat, men det er behov for et kraftig løft i forhold til arbeidet med barn og ungdom og kunnskap om kostholdsrådene i skolen.

Helsedirektoratet må ta en enda større rolle angående formidling av kunnskap om kostholdsrådene, helsegevinstene, og at det er trygt å spise sjømat. I tillegg må myndighetene inn med virkemidler mot det offentlige mm hvis det skal skje en positiv utvikling for inntak av MerAv-produktene fremover.

Industriutslippsdirektivet

Sjømat Norge har over lang tid påpekt at norske myndigheter må ha et større engasjement og aktivitet i arbeidet med EU-regelverk. Dette gjelder spesielt på sjømatområdet hvor Norge har stor kompetanse. Innenfor EU er sjømatnæringen en liten næring, noe som gjør at andre medlemsland i liten grad melder inn problemstillinger knyttet til sjømatområdet. Derfor er det ekstra viktig at Norge har høy deltagelse i ekspertgrupper og forberedende arbeid på dette området.

Erfaringene fra arbeidet med industriutslippsdirektivet er dessverre et eksempel på hva mangelfulle innspill om sjømatindustrien kan lede til. Kravene til utslippsbegrensninger, som trådte i kraft i desember 2023 og gjelder for slakterier og fiskeforedlingsenheter, er så strenge at de knapt er etterlevbare og i så fall med store økte kostnader. Sjømat Norge engasjerte AsplanViak for å utarbeide et referansedokument for slakterier i Norge, og rapporten viser nettopp dette.

I løpet av 2023 har vi opplevd liten forståelse hos Miljødirektoratet (MD) eller KLD til å gi dispensasjoner fra kravene. Sjømat Norge sendte klage til ESA på bakgrunn av at kravene som gjelder

fra desember 2023 er satt på sviktende grunnlag og at norske myndigheter derfor har mulighet til å justere kravene/gi dispensasjon.

Erfaringene fra arbeidet med industriutslippsdirektivet er dessverre ikke de eneste når det gjelder manglende norsk deltagelse i arbeidet opp mot EU. Norske myndigheter er generelt for fraværende i faglige prosesser i forkant av regelverksarbeid. Dette gjør at norske interesser ikke blir godt nok ivaretatt. Spesielt på sjømatområdet hvor Norge er så sentrale, vil norske myndigheter kunne ha stor påvirkningskraft hvis man velger å bidra mer. Norske myndigheter har også generelt en holdning hvor de søker å holde avstand til næringslivet. Dette i motsetning til mange andre land som aktivt arbeider for å fremme interessene til egen industri.

Fiskeriforhandlinger med andre stater

Russlands krigføring i Ukraina til tross; også i 2023 kom den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen i mål med en felles avtale om forvaltningen i de felles fiskebestandene i Barentshavet. Sjømat Norge deltok i den norske delegasjonen. Årets forhandlinger ble som for de tre foregående årene gjennomført digitalt.

I tillegg deltar Sjømat Norge i den norske delegasjonen i fiskeriforhandlingene med EU og Storbritannia. Vi deltar også i den norske delegasjonen i kyststatsforhandlingene om makrell, norsk vårgytende sild, kolmule og lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen.

De siste årene har ikke kyststatene klart å komme til enighet om fordelingen av norsk vårgytende sild, makrell og kolmule. Utfordringene har blitt forsterket av Brexit. Disse bestandene har derfor mistet miljøsertifiseringen. Kyststatene har intensivert arbeidet for å komme frem til enighet.

Råstofftilgang

Én av utfordringene for fiskeindustrien er tilgang på råstoff og organiseringen av førstehåndsomsetningen.

Sjømat Norge har lenge rettet oppmerksomheten mot førstehåndsomsetningen av fryst hvitfisk. I 2022 endret salgslagene regelverket for omsetning av ombordfryst torsk og sei, der reder i en prøveordning pålegges å tilby minst 50 % av kvotene på torsk og sei på auksjon. Denne prøveordningen skulle evalueres med sluttdato 15.06.2023. Etter ønske fra næringen har FHF forlenget prosjektet med ett år slik at hele 2023 vil bli inkludert i den endelige evalueringen.

Sjømat Norge vil fortsette å arbeide for å bedre vilkårene for industrien i omsetning av pelagisk fisk og fersk fisk. For pelagisk fisk er det særlig krevende at det innføres proteksjonistiske tiltak i våre naboland som beskrevet i kapittel om Markedsadgang. Færøyene har hatt landingspåbud for sild og makrell siden 2018, og fra januar 2023 ble det innført nye landingspåbud i Storbritannia. Sjømat Norge kjemper for like konkurransevilkår, og mener derfor at Norge ikke kan godta at våre naboland innfører slike restriksjoner i handelen med råvarer.

Sjømat Norge arbeider aktivt for å få en bedre balanse mellom partene i førstehåndsomsetningen av fisk. Vi har møtt spesielt store utfordringer hos Norges Sildeaglag. Sjømat Norge erfarer at

relasjonen til Norges Sildeslagslag har vært mindre konfliktylt etter dommen fra Gulating lagmannsrett, som ble rettskraftig 20. desember 2022.

Kvotemelding 2.0

Sjømat Norge var representert i referansegruppen regjeringen nedsatte i arbeidet med ny kvotemelding. Sjømat Norge har gitt tilbakemeldinger om kvotemeldingen både i referansegruppen, i høringssvar, samt i ulike dialogmøter med Nærings- og fiskeridepartementet.

Sjømat Norge mener det er viktig at konsekvensene for landindustrien utredes, at Bearbeidingsrapporten følges opp og at det tas aktive grep som sikrer industriens behov og gir mer bearbeiding på land. Disse momentene må fremgå tydelig i meldingen. Forutsigbare og gode rammevilkår også for fiskeindustrien er avgjørende for at hele fiskerinæringen skal kunne utvikle seg, skape lønnsomme arbeidsplasser og bidra til økt verdiskaping langs hele kysten.

Kvotemeldingen ble lagt fram i januar 2024, og skal behandles i Stortinget.

Arbeids- og ressurskriminalitet

Sjømat Norge har også i 2023 arbeidet med problemstillinger knyttet til arbeidslivskriminalitet og ressurskriminalitet i fiskerinæringen. Etterlevelse av regelverket er avgjørende for å sikre like konkurransevilkår i næringen og bærekraftig forvaltning av de viltlevende marine ressursene.

Sjømat Norge var høsten 2023 invitert på Økokrim sitt interne seminar der temaet var forebygging av fiskerikriminalitet. Sjømat Norge presenterte hva næringa forventer av myndighetene, hva myndighetene kan forvente av oss som næring og hva som skal til for at vi sammen har en bærekraftig fiskerinæring for fremtiden.

For å bekjempe arbeidslivskriminaliteten jobber Sjømat Norge sammen med flere andre organisasjoner gjennom prosjektet "Kvit fisk", hvor formålet er å samarbeide tettere med tilsynsetatene for å sikre et ryddig arbeidsliv og etterlevelse av regelverket.

Sjømat Norge har vært tydelig på viktigheten av å styrke A-krimsentrene. Vår erfaring er at A-krimsentrene er en nyttig konstruksjon for å sikre samarbeid mellom ulike kontrolltater.

Digitalisering

Sjømat Norge, Sjømatbedriftene og NFD inngikk i 2021 en avtale om etableringen av OPS (offentlig-privat sektorutvikling) Sjømat. Målet med OPS Sjømat er å gjennomføre samfunnsøkonomisk lønnsomme og selvforsterkende offentlig-private tiltak, med fokus på digitalisering, til det beste for sjømatnæringens konkurransekraft og verdiskaping. Digitalisering er et verktøy for å nå et mål, og ikke et mål i seg selv. Dette arbeidet har vært videreført i 2023, og samarbeidet med de ulike sektormyndighetene har blitt styrket i løpet av året.

OPS Sjømat er ikke prosjekteier, men har vært involvert i en rekke prosjekter i 2023. Sjømat Norge er eier eller deleier i flere av prosjektene som pågår, blant annet Plasthåndtering, Portal for miljødata (MOM B), Områdesamarbeid og Fiskehelsesdata.

Sjømat Norge ser viktigheten av å være transparent, og fikk for en rekke år siden etablert lusedata.no. Denne siden er nå videreutviklet og presenterer lusesituasjonen i Norge på en bedre måte. På samme måte jobber vi nå videre med å offentliggjøre miljødata, i første omgang data fra bunnundersøkelser.

Det offentlige har med sin delingsplattform Altinn en portal for samtykkebasert deling av informasjon mellom det private og det offentlige. Altinn kan ikke ivareta behovet for deling av data mellom private aktører, og det er derfor igangsatt utvikling av en samtykkebasert delingsløsning – Sjømatdata - som kan ivareta dette.

Gjennomføring av EUs dyrehelseslov (DHL) i Norge

EU vedtok i 2016 en ny overordnet forordning som setter rammene for tiltak som Kommisjonen og nasjonale myndigheter kan vedta i forhold til kontroll med overførbare sykdommer hos husdyr, akvakulturdyr og ville dyr. Forordningen gjelder også for tiltak som begrunnes med miljøhensyn og tiltak rettet mot overførbare sykdommer. Det er også vedtatt en utledet forordning som gir nærmere bestemmelser knyttet til listeførte sykdommer – herunder ILA. Begge forordningene trådte i kraft fra 21. april 2021.

I 2023 har Sjømat Norge vært i aktiv dialog med Mattilsynet om fortolkning av innholdet i DHL og tilhørende gjennomføringsbestemmelser. Dette gjelder også flere andre sentrale rettsaker som er inkorporert i EØS-avtalen. Det er fremdeles slik at Mattilsynet i for stor grad fortolker EØS-regelverket innsnevrende slik at gjennomføringen i Norge ikke samsvarer med de øvrige myndigheter i EØS inkludert Kommisjonen.

Fiskevelferd

I 2023 har Sjømat Norge jobbet med følgende prosesser av særskilt betydning på området:

- Videreutvikling av *Veileder for ivaretagelse av velferd i sjømatproduksjon*.
- Arbeidsgruppemøter for fiskevelferd med fokus på revisjon av tiltaksveileder mot lakselus.
- Innspill til utarbeidelse av Stortingsmelding om Dyrevelferd (Dyrevelferdsmeldingen).
- Regionale dialogmøter med representanter fra virksomhetene med formål å identifisere indikatorer som brukes gjennomgående langs kysten.

Det er viktig å ha forståelse for, og bevissthet rundt, hva velferd hos fisk i produksjon faktisk betyr. Kort sagt handler velferd om individets subjektive opplevelse av hvordan det mestrer sitt miljø. Fisken kan altså både være frisk og mett, men oppleve frykt og stress, eller ha hatt god velferd i lang tid før en akutt hendelse med død som følge. Velferd handler dermed ikke bare om én faktor, én indikator eller ett forhold, men om et samspill mellom ulike. Dette gjør velferd vanskelig å måle på en enkelt måte, og har medført at det i lang tid har vært brukt to forhold som er målbare, og som kan relateres til velferd, men som ikke er gode kvantifiserbare mål på velferd; disse er nettopp sykdom og dødelighet i produksjon.

Det hersker ingen tvil om at å forebygge sykdom, samt identifisere taps- og dødsårsaker for å redusere dødelighet i sjømatproduksjon, er blant våre viktigste fokusområder. Dårlig helse og velferd henger sammen og kan i ytterste konsekvens føre til død, men det er ikke slik at velferden automatisk blir tilsvarende bedre dersom sykdomsforekomst eller dødelighet reduseres. Dette understreker behovet for systematisk arbeid med velferd som et eget strategisk satsningsområde.

Sjømat Norge mener at for å kunne ivareta velferd hos fisk på en tilstrekkelig og god nok måte, og for å kunne dokumentere at den er ivaretatt gjennom produksjon, må vi også kunne måle velferd gjennom noen felles kvantifiserbare mål. Kun da kan vi si noe om fiskens velferd i produksjon, og også gi velferdsdata en mer prediktiv verdi som kan settes i sammenheng med nettopp forekomst av sykdom og dødelighet. Velferdsindikatorer for bedre strategisk beslutningstaking i sjømatproduksjon brukes aktivt av virksomhetene i egne internkontrollsystemer, men dataene er fragmentert og lite systematisert, særlig på tvers av virksomhetene. Sjømatprodusenter må dermed legge kunnskapen og erfaringen med bruk av indikatorer til grunn, og komme til enighet rundt noen felles, kvantifiserbare mål på velferd som kan brukes på tvers av virksomhetene. Det er også en fordel at indikatorene er aggregerbare på sikt. Dette er et viktig satsingsområde for Sjømat Norge.

Biosikkerhet

Biosikkerhet har stor betydning for norsk havbruksnæring. Under Sjømat Norges årsarrangement i 2022 ble det derfor avholdt et møte med topplederne fra havbruksselskapene i Norge. Selskapene som deltok representerte ca. 70% av den totale norske produksjonen. Disse ga sin tilslutning til at Sjømat Norge skulle jobbe mer aktivt med å bedre biosikkerheten i næringen.

Styret i Sjømat Norge fulgte opp denne henstillingen ved å nedsette et forum bestående av toppledere fra havbruksnæringen («Topplederforumet») med et mandat om å etablere et målbilde for bedre smittesikring i næringen.

Anbefalingen fra Topplederforumet ble lagt frem på medlemsmøte i forbindelse med årsarrangementet 2023. Dette målbildet for beste praksis for god biosikkerhet er etablert ut fra en erkjennelse av at driverne for en god biosikkerhetsstruktur i marint havbruk er å redusere sannsynligheten og konsekvensen av «passiv smitteoverføring» mellom grupper av anlegg, og å sikre kontroll og begrense risiko for «aktiv smitteoverføring» mellom de samme anleggene. Topplederforumets anbefaling av det definerte målbildet er godkjent av styret, og operasjonaliseringen er igangsatt.

Fordi det vil være en forutsetning at selskapene har et eierskap til biosikkerhetsarbeidet, og det er regionale forskjeller i både organisering av drift og sykdomssituasjon, må det utarbeides separate regionale oppfølgingsplaner. Med utgangspunkt i en beste anbefalt praksis, med blant annet de definerte agenslister for screening og anbefalt praksis for gjennomføring, vil regionene ha et godt utgangspunkt for å planlegge og gjennomføre de lokale tiltakene.

Havbruksutvalget

Havbruksutvalget la 28. september frem sin NOU 2023/23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig vekst, etter å ha jobbet med denne siden 8. oktober 2021. Rapporten ble sendt på høring med frist 2. januar 2024.

Skal Norge bidra med økt sjømatproduksjon, er NOU-en et viktig dokument fordi forvaltningen av akvakulturnæringen må være tidsriktig og tilpasset de generelle endringene i samfunnet, men også de endringene som skjer i næringen med nye driftsformer og ny teknologi. Utformingen av et helhetlig forvaltningssystem for akvakultur, som er rettet mot størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer, er i den sammenheng helt sentralt. Sjømat Norge var enig i at de viktige utfordringene er å sikre tilstrekkelig egnede arealer, god biosikkerhet og god fiskevelferd samt jobbe for å oppnå en akseptabel miljøpåvirkning. NOU-en gir ikke alle svarene, men er et godt utgangspunkt for videreutvikling av norsk akvakulturnæring.

Sjømat Norge har hatt en egen arbeidsgruppe til å følge opp Havbruksutvalget sitt arbeid, og innspill fra denne gruppen samt en bred forankring i vårt tillitsvalgtapparat lå til grunn for organisasjonens svar på Havbruksutvalget sin innstilling. Sjømat Norge sitt høringssvar er lagt ut på våre hjemmesider: <https://sjomatnorge.no/horingssvar-nou-2023-helhetlig-forvaltning-av-akvakultur-for-baerekraftig-verdiskaping/>

Fiskeriministeren varslet 6. desember at regjeringen vil starte arbeidet med en ny Stortingsmelding der de gjennomgår hele tillatelsessystemet for havbruk.

Stamfiskutvalget

Stamfisk- og rognproduksjonen representerer startpunktet for verdikjede havbruk. Et godt avlsarbeid vil ha store ringvirkninger videre i verdikjeden, og å sikre leveranser av rogn er en nødvendig innsatsfaktor for lakseproduksjonen. Stamfisknæringen er helt avhengig av forutsigbarhet og gode rammevilkår for å kunne sikre tilstrekkelig rognproduksjon til det norske markedet, men også for å dekke et økende behov hos utenlandske kunder. Avlsarbeid og rognproduksjon er svært ressurskrevende. Stamfisktillatelsene har bidratt til å sikre forutsigbare økonomiske rammer til utviklingen i denne delen av næringen, noe som har gitt Norge et fortrinn i produksjonen av laks og ørret.

Bransjegruppe havbruk ønsket at Sjømat Norge skulle ha en strategi for å sikre en god og hensiktsmessig regulering av denne delen av verdikjeden. Det er en rekke forhold som må hensyntas ved utformingen av en slik strategi, blant annet produksjonsstrategiene til de ulike avlsselskapene. Det ble derfor nedsatt et utvalg for å se på den fremtidige forvaltningen av stamfiskhold og rognproduksjon. Utvalget oversendte sitt forslag til myndighetene i begynnelsen av 2023. Det ble også gitt innspill til Havbruksutvalget sitt arbeid. Noen av de sentrale punktene i forslaget var:

- Å skille mellom tillatelser til avlsarbeid og rognproduksjon med tildeling av langsiktige stamfisktillatelser.
- Rognprodusentene har behov for å gjøre tilpasninger i sin produksjon, og systemet for stamfisktillatelser må derfor være fleksibelt nok til å håndtere slike endringer.
- Produksjonen må legge til rette for sikringslokaliteter.

- Stamfisktillatelser i lukkede enheter/på land må tildeles etter de kriteriene som fram til nå har vært praktisert for annet landbasert oppdrett
- Rapporteringskrav som ivaretar konkurransesituasjonen mellom selskapene.
- Rapportering fra rognproduksjonen bør flyttes til selskapsnivå framfor tillatelsesnivå.

Havbruk til havs

Sjømat Norge etablerte i 2022 en faggruppe for havbruk til havs (HtH). Gruppen består av Salmar Aker Ocean, Cermaq, Utror, Viewpointaqua (NovaSea) og Aquastructures.

I forbindelse med skatteforliket på grunnrente ble Regjeringen bedt om å komme tilbake med en vurdering av grunnrenteskatt for havbruk til havs. Finanskomiteen har slått fast at det ikke blir grunnrenteskatt på havbruk til havs uten at en slik vurdering foreligger. Situasjonen gir stor usikkerhet for investeringer i HtH, ettersom grunnrenteskatt kan bli innført etter at selskapene har tatt investeringene og når næringen blir lønnsom. En utredning med tydelig avklaring av om HtH er en grunnrentenæring eller ikke, vil gi noe større trygghet for de som vurderer å investere. En avklaring må skje i god tid før myndighetene starter prosessen med kvalifisering for å søke på områdene for HtH. Sjømat Norge jobber for å få en langsiktig og bred forankret avklaring om skatteregimet for havbruks til havs.

Fiskeridirektoratet har sendt på høring forslag til utredningsprogram for HtH-områdene. Utredningsprogrammet vil bli sendt på anbudsrunde. Fiskeridirektoratet har også bedt om innspill til to nye områder, Tromsøflaket vest og øst. Nærings- og fiskeridepartementet har fire arbeidspakker (arbeidstaker HMS, teknisk regelverk, fiskevelferd og ytre miljø) som det jobbes med i prosessen for etablering av et tillatelsesregime for HtH. Dette arbeidet er enda ikke sendt på høring. I tillegg vil tildelingsforskrifter og retningslinjer for utlysingsrunder komme på høring. Med forsinkelser i leveranser av arbeidet fra NFD forventes det ikke at det vil åpnes for konkurranse og tildelinger av områder før i 2025.

Konsulentselskapet Menon har på oppdrag fra NHO, Biomarint Forum, Sjømat Norge mfl. laget en verdikjedeanalyse for havbruk til havs. Rapporten belyser omfanget og ringvirkningene av investeringene også utenom selve anleggene. Rapporten vil bli brukt opp mot myndighetene og politikere for å skape bevissthet rundt det store omfanget havbruk til havs representerer.

Rammevilkår for rederiene

Dagens rammebetingelser for maritim næring er ikke i tilstrekkelig grad tilpasset rederier innen havbruksnæringen. Blant annet skaper myndighetenes tolkning av kravet til utseilt distanse under ordningene med sjømannsfradrag, nettolønn og rederiskatt stor usikkerhet.

Finansdepartementet har i høringsbrev høsten 2023 foreslått at reglene om rett til sjømannsfradrag og nettolønn endres ved at det gis et alternativ til det såkalte distansekravet, slik at også sammenhengende turnusperioder om bord på skipet vil være tellende for å ansees som "skip i fart" etter skattereglene. Det er foreslått at endringen trer i kraft fra og med inntektsåret 2024. Sjømat Norge har i sitt høringssvar støttet endringen, da det vil medføre at havbruksrederier med fartøy over

100 bruttotonn (BT) og over 15 meter i større grad kan ta del i viktige rammevilkår. Samtidig vil endringen effektivisere arbeidet for rederier og skattemyndigheter, ved at turnusforhold er enklere å rapportere og kontrollere enn utseilt distanse. Sjømat Norge har i høringskommentaren også understreket viktigheten av at brønnbåtene fortsatt kan benytte seg av rederiskatteordningen, og at fartøy under 100 BT og under 15 meter bør vurderes omfattet av reglene om nettolønn og sjømannsfradrag.

Gunnar Haagensen
Styreleder

Tor Anders Elvegård
1. nestleder

Inger-Marie Sperre
2. nestleder

Andreas Kvame

Line Ellingsen

Gustav Witzøe

Helge Singelstad

Øyvind Oaland

Guri Lerøy Riple

Ida Holmøy

Geir Ove Ystmark adm.dir.